Норуот күүһэ — көмүөл күүһэ!

ЭҤСИЭЛИ

Нам улууһун хаһыата 1935 сыл алтынньы 5 күнүгэр төрүттэммитэ

1999 с.
Тохсунньу
6
күнэ
сэрэдэ
№ 1 (8529)

> “Тыл - омук баар-суох сыаннаһа уонна быстыспат бэлиэтэ. Хас биирдии норуот бэйэтин ураты майгыннаах культуратын, үгэстэрин, тылын харыстыыр суверённай бырааптаах.”
>
> *Саха Республикатын Тыл туһунан Сокуонуттан*

САРСЫН—ОРОҺУОСПА!

ХРИСТОС ТӨРӨӨБҮТ КҮНҮНЭН!

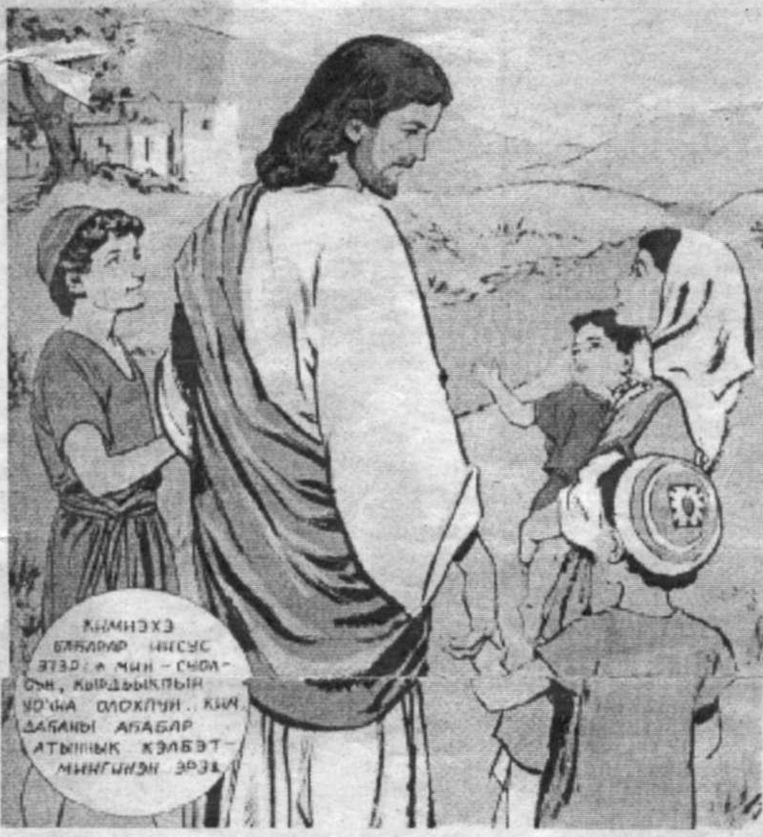

Бэйэлэрин дьайыыларынан, идеяларынан, үөрэтиилэринэн, бүтүн олохторунан история хардыытын тосту уларыппыт, атын хайысхалаабыт дьоннор ааттарын киһи-аймах хаһан да умнубат. Оннук личностар бэйэлэрин эрэ кэмнэригэр буолбакка, хас эмэ үйэ устатыгар общество сайдыытыгар сүҥкэн сабыдыалы оҥороллоро. Кинилэр ортолоругар үксүгэр Аристотелы, Будданы, Дарвины, Ленины, Марксы, Мухаммеды ааттааччылар.

Киһи-аймах историятыгар уонна культуратыгар уһулуччу миэстэҕэ турар Киһи аата — Иисус Христос диэн.

Иисус Христос историяҕа баар буола сылдьыбыт чахчытын сымыйаргыыр дьоннор билигин да аҕыйаҕа суохтар. Ол да буоллар, историческай наука Кини сиргэ олорон ааспытын ханнык да саарбахтааһына суох быһаарбыта диир кыах баар.

Иисус сирдээҕи суола өссө ириэнэх эрдэҕинэ олоро сылдьыбыт аан дойду саамай бөдөҥ историктара Кини чахчы сиргэ олорбутун итэҕэтиилээхтик туоһулуур докумуоннары суруйан хаалларбыттара. Ол курдук Рим биир улуу историга Тацит Христоһу Понтий Пилат өлөрөргө уурбутун туһунан эппитэ баар. Рим империятын илиҥҥи провинциялартан биирдэстэригэр губернатордыы сылдьыбыт Плиний Христоһу таҥаралыы айылгылааҕынан билинэр христианнар тустарынан суруйбута.

Докумуоннартан ураты биһиэхэ Иисус үөрэнээччилэрэ уонна доҕотторо хааллрбыт сүҥкэн суолталаах историческай ахтыылара тиксибиттэрэ. Билигин олортон түөрт өйдөбүнньүк атыттарга холоотоххо саамай толору, эрэллээх уонна дьиҥнээх докумуоннарынан ааҕыллаллар.

Ол Иисус Христос олоҕун суолун сырдатар суруйуулар Үтүө Сурах (гректии — Евангелие) диэн ааттаналлар. Кинилэр «Саҥа Кэс Тыл» («Новый завет») диэн эрдэтээҥи христианныы литература хомуурунньугар киирбиттэрэ.

Иисус олоҕор уонна үөрэтиитигэр саамай суолталааҕа диэн — Кини Бэйэтин Таҥара Уолунан ааттанара буолар. Кини бу этиитэ олох материальнай уонна материальнайа суох өрүттэрин арахсыспат биир сомоҕо гына түмэр, оттон ити өйдөбүл суолтатынан уонна мындырынан киһи-аймах улуу үөрэтээччилэрин үөрэтиилэрин сүрүн идеяларын быдан баһыйар.

Биһиги кэммитигэр ханнык баҕарар сиргэ аан дойду аныгы туругунан астыммат, олох эндирдэрин-очурдарын туоруурдан сылайбыт дьоннор элбэхтэр. Аҥардас албан ааты, баайы-дуолу ситиһиэххэ диэтэххэ, баһаам сэниэ наада. Оннук унньуктаах охсуһууга туруммут киһи уһун дуоһуйууну ылбат. Хаһан эрэ тиийэн сырата-сылбата эстэр, аҕынньыта төллөр, туох баар булбут баайа, албан аата көрүнньүк буолан көстөр. Очвоҕо бу киһи атын, материальнайа суох эйгэ баар буолуохтаах диэн санааҕа кэлэр.

Хас биирдии киһи Иисус олоҕун чахчыларын уонна Кини үөрэтиитин суолтатын кытта билсэрэ олус наадалаах. Очвоҕо кини дьылҕатыгар саҥа саҕахтар арыллыахтара.

Томас КЕЙ,
Чикаготааҕы университет профессора.

УЛУУС МУННЬАҔЫН XVII-с СЕССИЯТЫГАР

Улуус мунньаҕын уочараттаах сессиятын баһылык А.Н. Ядреев аста. Кини народнай депутаттар уонна ыҥырыылаахтар иннилэригэр «Якутгазпром» АО генеральнай директора Игорь Алексеевич Корневы кытта билиһиннэрэр. Кинини анаан-минээн ыҥыран аҕалбыт Ил Түмэн депутата Г.Г. Местниковтыын улууска газтааһын боппуруоһун кэскиллэрин туһунан бэйэлэрин санааларын билиһиннэрэллэр.

И.А. Корнев Нам улууһун бэркэ билэрин, газтааһын үлэтигэр 18 саастааҕыттан кыттарын, «Якутгазпром» урут Хамаҕаттаҕа баар көмөлтө хаһаайыстыбатыгар кэлэн үлэлии сылдьыбытын тустарынан билиһиннэрдэ уонна республикаҕа газтааһын туругун уопсай балаһыанньатын кэпсээтэ. Кини этиититтэн иһиттэххэ Россияҕа да, республикаҕа да газтааһыҥҥа анаан-минээн үбү көрүү ыарахаттардаах эбит. Итинэн сибээстээн олохтоох үбү туһаныы туһунан кэккэ санааларын эттэ.

— Нам улууһа, — диир кини, — республикаҕа биир саамай уһун газопроводтаах улууһунан биллэр. Ол гынан баран айылҕагаһын туһаныы иһин киирэр төлөбүр тыа сирин улуустарын газтааһыныттан 2 эрэ бырыһыана тиксэр диэн эттэ. Итинэн сибээстээн тыа сирдэригэр гаһы киллэрии көҥдөй ночооккo тэбэрин, тустаах салааҕа барса суоҕун мустубут дьоҥҥо сырдатта. Газ оттукка киирии улахан барыстааҕын уонна куттала суоҕун бары билэбит диэтэ кини. I Хомустаахха баһаар буолуута быһаччы оттуктан тутулуктааҕа биллэр.

«Якутгазпром» салалтата төһө да промышленнай объектар суохтарын үрдүнэн тыа сиригэр гаһы киллэриигэ үлэлэһэр былааннааҕын сүрүннээн икки түбэлтэҕэ үп-харчы улаханнык оросκуотурарын эттэ: бастакынан, араас оборудованиелары атыылаһыыга, иккиһинэн, гаһы киллэрээччилэргэ үлэ төлөбүрүгэр. Өскөтүн Нам улууһа газтааһын үлэтигэр анаан үбү угар түбэлтэтигэр, «Якутгазпром» газтааһын үлэтин улуус соҕуруу уонна хоту өттүлэрин диэки салгыырга бэлэмин эттэ. Уопсайынан, газтааһын үлэтигэр биэс сыллаах былааны оҥостон үлэлиир былааннааҕын билиһиннэрдэ. Билигин Искраҕа гаһы киллэрии экспериментальнай бырайыага оҥоһулла сылдьарын аҕынна. Өскөтүн улуус салалтата газтааһын үлэтин төлөбүрүн 30 бырыһыанын уйунар түбэлтэтигэр, «Якутгазпром» акционернай общество улууска гаһы киллэрии үлэтин туох да тутулуга суох ыытарга бэлэмин туһунан иһитиннэрдэ.

Ити кэнниттэн Ил Түмэн депутата Г.Г. Местников республика кэлэр сылга бюджета улахан ыарахан туруктааҕын иһитиннэрдэ. Итинэн сибээстээн улууска гаһы киллэриини салгыы ыытар инниттэн улуус нэһилиэнньэтэ уонна салалтата тугу эмэ тобулалларыгар баҕарда.

Ити кэнниттэн сессия бэйэтин күннээҕи бэбиэскэтигэр киирэн, кэккэ боппуруостары дьүүллэстэ. Ол курдук Бөтүҥ уонна Хатыҥ-Арыы нэһилиэктэрин административнай-территориальнай кыраныыссаларын бигэргэтии боппуруоһа дьүүллэннэ. Улуус мунньаҕын председателин солбуйааччы Н.Н. Баишевка улуус баһылыгын солбуйааччытын эбээһинэһин эбии сүктэрэр туһунан боппуруос көрүллэн бигэргэннэ. Итини тэҥэ улуус дьаһалтатын уларыйбыт структуратыгар сөп түбэһиннэрэн дьаһалта управлениеларын начальниктарын уонна отделларын сэбиэдиссэйдэрин бигэргэтии буолла. Маныаха депутаттар кистэлэҥ куоластааһынынан управлениелар начальниктарын бигэргэттилэр. Үгүс начальниктар улахан утарсыыта суох бигэргэннилэр, арай үп управлениетын начальнига В.В. Поповаҕа утарсыы баара билиннэ. Ол курдук баар депутаттартан 9 куолас бигэргэтэргэ, оттон 6 куолас утары бэриллибиттэр.

— Ити кэнниттэн улуус дьоһун дьонноро М.А. Охлопкова уонна Н.С. Охлопков ааттарын үйэтитэр туһунан боппуруостар көрүлүннүлэр.

Григорий ЭВЕРСТОВ.

АҔЫЙАХ ТЫЛ МИННЬИГЭС

Улуус үрдүнэн барыта 15 бастакы сүһүөх инбэлииттэр обществолара үлэлиир. Декаданы бары нэһилиэктэргэ тэрээһиннээхтик ыыттылар. Ол курдук, Көбөкөн, 2 Хомустаах обществолара дьонноругар от-мас тиэйэн көмөлөстүлэр. Көбөкөн нэһилиэгэ бааннньыкка босхо сууннарыыны ыытта уонна сайыҥҥы өрүһү туорааһыҥҥа бастайааннай көмө оҥордо. Алтынньы 1 күнүгэр улуус киинигэр нэһилиэктэртэн кэлбит инбэлииттэр туһааннаах тэрилтэлэр салайааччыларын кытта «Төгүрүк остуол» тула олорон ыйытыыларыгар эппиэт ыллылар. Ахсынньы 2 күнүгэр оҕо библиотекатыгар дьиэҕэ олорор, үөрэнэр инбэлиит оҕолор быыстапкаҕа бастаабыт үлэлэригэр анал көрүү ыытылынна. Көрүүгэ 5 оҕо кытынна.

Декада кэмигэр ордук 1 Хомустаах нэһилиэгэр (баһылык Горохов Н.Х., предс. Борисова Л.В.) элбэх үлэ барда. Икки инбэлииккэ икки массыына мас киирдэ, олохтоох дьаһалта көмөтүнэн икки күн инбэлииттэри бааннньыкка босхо сууннарыы ыытылынна, дьиэҕэ сытар инбэлииттэргэ болҕомто уурулунна. Ону таһынан инбэлиит оҕолорго утренник буолла. Оскуола «Кэскил» хаһыакка икки оҕоҕо босхо сурутуу ыытта, «Мария» чааһынай маҕаһыын (Шарапов Г.Г.) 16 оҕоҕо бэлэх туттарда. «Нам» УПХ хортуоппуй олордор сир биэрдэ. Ахсынньы 7 күнүгэр улахан дьоҥҥо «Күөх уот» ыытылынна. Кыамматтарга тимуровскай көмө оҥоһулунна. Дьаһалта куоракка киирэргэ автобуһунан хааччыйда. «Түөлбэлэринэн» сылдьан инбэлииттэр олохторун дьаһахтарын билистилэр. Бу нэһилиэк баһылыгын Н. Х. Гороховы кыаммат дьонугар бастайааннай болҕомтотун ууран үлэлиир салайааччынан билинэбит.

Үөдэйгэ нэдиэлэ устата бааннньыкка босхо сууннарыы тэрилиннэ, 3 инбэлииккэ уочараты таһынан мас киирдэ, муус тиэйилиннэ, сытар дьоҥҥо медицинскэй көрүү оҥоһулунна.

Нам селотугар 5 киһиэхэ босхо баттахтарын кырыйталларыгар сайаапка түһэрилиннэ. Сорох инбэлииттэр биир күн бааннньыкка босхо сууннулар. Тустаах үлэһиттэр олорор дьиэлэринэн сырыттылар. Дьиэҕэ сытар инбэлииттэргэ декада кэмигэр библиотека үлэлээтэ, медицинскэй көрүү оҥороллоругар 9 киһиэхэ сайаапка түһэрилиннэ о. д. а.

Атын да нэһилиэктэргэ араас өрүттээх үлэлэр ыытылынныллар. Онон декада кэмигэр инбэлииттэргэ болҕомто уурулунна, көмө оҥоһулунна.

Е.ЧЕРНОГРАДСКАЯ, улуус
инбэлииттэрин обществотын
председателин э. т.

I Хомустаах сельскэй кулууба тэриллибитэ 30 сылыгар аналлаах араас мероприятиелар ааспыт сыл бүтүүтүгэр үрдүк тэрээһиннээхтик ыытылынныллар. Ол курдук нэһилиэк олохтоохторо түөлбэлэринэн арахсан уус-уран самодеятельноска күрэстэһиилэрэ буолла.

Бары түөлбэлэр олус көхтөөхтүк кыттыбыттара дьону-сэргэни улаханнык сэргэхситтэ. Ордук тэрээһиннээхтик «Чагда» түөлбэ концера көрөөччүлэр биһирэбиллэрин ылла. «Чагдалар» концертарын кэнниттэн араас аттракциону, көрдөөх-нардаах дискотеканы тэрийэн атыттарга үтүө холобуру көрдөрдүлэр.

Түгэнинэн туһанан норуот сынньалаҥын уонна культуратын киинин бары үлэһиттэрин 30 сыллаах юбилейдарынан эҕэрдэлиибин уонна кэлэр да өттүгэр манньк сэргэх мероприятиелары тэрийэн дьоҥҥутун-сэргэҕитин сэргэхситиҥ диэн баҕара хаалабын.

Туйаара МОСКВИТИНА.

Партизан нэһилиэгэ улууска биир улаханынан биллэр. Манна улуспо смешаннай маҕаһыыныгар эргиэҥҥэ 22 сыл үлэлээбит Зоя Андреевна Слепцова сэбиэдиссэйдээх дьоҕус коллектив таһаарыылаахтык үлэлиир. Анастасия Семеновна Корнилова эмиэ 10-тан тахса сыл эргиэҥҥэ үлэлээбит опыттаах атыылааччылаах.

Маҕаһыын иһэ уурбут-туппут курдук ыраас, ис-киирбэх, сылаас, дьону-сэргэни тарда турар, норуот таптаан сылдьар маҕаһыына буолар. Улууска баар маҕаһыыннартан тустаах былааннарын эрэллээхтик толорон иһэр 20-чэ маҕаһыын иһигэр Партизан маҕаһыына баара олохтоохтор киэн туттарбытыгар төрүөт буолар. Ол курдук 1998 сылга 365 тыһ.солк. былааннаахтарын ааспыт сыл 11 ыйын түмүгүнэн 536,1 тыһ. солк. атыылаан 146,9 бырыһыан толорбута. Бу олус үрдүк көрдөрүү.

Партизан маҕаһыынын коллектива саҥа үүммүт 1999 сылы үлэҕэ үрдүк ситиһиилэрдээх көрүстэ уонна оннук да түмүктэрдээх саҥа дьылы түмүктүө диэн эрэниэҕи баҕарыллар.

Виктор КОЛЕСОВ.
Партизан.

1 Хомустаах нэһилиэгэр баһаар кэнниттэн чөлүгэр түһэрии үлэлэр салгыы ыытыллаллар. Ол курдук, бу аҕыйах кэм иһигэр детсад, оскуола сороҕо, 12 квартиралаах икки уопсай дьиэ, икки этээстээх икки квартиралаах уопсай дьиэ уонна алта чааһынай дьиэ номнуо үлэҕэ киирдилэр. Тоҥмут дьиэлэриттэн көспүт ыал төттөрү кэллилэр.

Өссө да элбэх өрүттээх үлэ күүтүллэр. Почта, УлусПО маҕаһыына, АТС, «Сайдыы» оҕо киинэ курдук нэһилиэк сүрүн тэрилтэлэрэ ититиллэ иликтэр. Бу обьектар трассаларыгар уу ыытыллан турар эрээри истэригэр киллэриллэ илик. Оптуорунньукка Дьокуускайтан, Намтан уонна нэһилиэктэртэн өрөмүөннүүр биригээдэлэр кэлиэхтээхтэр, үлэлэрин салгыы ыытыахтаахтар.

Бэйэ информ.

Е.С. Сивцев — Таллан Бүрэ төрөөбүтэ 90 сыла туолуутугар

ТАЛЛАН ПОЭТ — ТАЛЛАН БҮРЭ

Иччилээх, таайтарыылаах тыл аҕата Таллан Бүрэ дьикти уонна кэрэ поэзиятын хааллларбыта. Биһиги ол күндү нэһилиэстибэҕэ харыстабыллаахтык сыһыаннаһан, өссө да бэрийэн, тутан-хабан көрүөхпүтүн сөп этэ. Поэт тыыннааҕар даҕаны, өлбүтүн да кэннэ сөптөөх сыанабылы кыайан ылбатаҕа. Арай Семен Данилов «Хотугу сулуска» үтүө тыллары этэн турардаах, оттон «Уолан Эрилик» поэма туһунан анаан-минээн, киэҥ быһаарыылардаах ыстатыйаны поэт үөрэнээччитэ, литератураны кыра сааһыттан үҥэр таҥара оҥостубут, үөрэҕинэн тутуу инженерэ эрээри литературовед өйдөөхсанаалаах Петр Ильин «Чолбон» сурунаал 1994 с. 6 №-гэр бэчээттэппитэ. Кини поэма ис номоҕун, суруллубут историятын сиһилии суруйбута уонна: «Бу поэма ааҕыллар, өйдөнөр кэмэ дьэ кэллэ», — диэн түмүктээбитэ.

Биһиги бүгүн Таллан Бүрэ айар үлэтин өссө сөргүтэн көрүөхпүтүн наада курдук, тоҕо диэтэххэ, ааспыт олохпутугар тоталитарнай режим идеологическай хааччахтааһыннара поэт илиитин-атаҕын баайан көҥүл-босхо тыыннарбатахтара, айар фантазията өр кэмҥэ сарбыллан, кынатá тостубут хотой курдук сиринэн сыыллыбыта.

Таллан Бүрэ — Ефрем Степанович Сивцев тыыннааҕар алта кинигэни сахалыы бэчээттэппитэ: «Хоһооннор» (1937), «Уолан Эрилик» (1944), «Көмүс долгуннар» (1957), «Үчүгэй Өлүөнэ» (1963), «Өлүөнэ очуостара» (1971), «Кэллим кэпсээри» (1979).

Көрөргүт курдук, «Уолан Эрилик» кэнниттэн уһун кэмҥэ, уонтан тахса сыл устатыгар, бэчээккэ тахсыбатах төрүөтүнэн, бастакынан, 1946 с. партия КК Ахматова, Зощенко о.д.а. айымньыларын кириитикэлээһиҥҥэ сөп түбэһииннэрэн, обком салалтата эмиэ саха суруйааччыларыттан хас да киһини хаарыйбыта, ол иһигэр Таллан Бүрэни өйдөммөт поэт курдук сыаналаабыта, саха норуотун кэскилигэр күлүк түһэрэр санаалары тарҕатар диэн өйдөбүлү үөскэппитэ, иккиһинэн, литература историятыгар биһиги бастакы суруйааччыларбыт ааттара өссө да оннуларын була илик, айдааннаах кэмнэрэ этэ.

Биһиги Таллан Бүрэлиин билсиһиибит, мин Күн Дьирибинэҕэ олорор эрдэхпинэ, 1960-1961 сс. буолбута. Икки чекист, гражданскай сэрии кыттыылаахтара, саҥа былааһы илиилэригэр саа-саадах тутан олохтоспут дьон бэрт элбэх кэпсээннээх буолуохтарын сөп этэ да, бииргэ түбэстэхтэринэ утарыта саҥата суох көрсөн олорон, харахтарынан кэпсэтэр курдук бэрт аҕыйахтык чыпчылыйан, күөс быстыҥа таалан олорор буолааччылар. Ол аата кинилэр астына «кэпсэтэллэр», Мария Митрофановна (Күн Дьирибинэ кэргэнэ) чэй куттаҕына, ардыгар, арыый үрдүк кыраадыстаах утаҕынан да күндүлээтэҕинэ, бу дьоммут күө-дьаа буолан, сайдан барбат этилэр, төттөрүтүн, эбии саҥата суох баран, илии, харах тылынан барбах санаа атастаһыыта барара. Икки хара бараан, дьиппиэн көрүҥнээх дьон өр баҕайы чуумпуран, иһийэн олороллоро, мин санаабар, бэйэлэригэр астык, сөрү-сөп курдуга. Биирдэ эмэ үтэнанньан, ону-маны ыйытан, кэпсэтии таһаара сатаан даҕаны, киһи туһаммат дьоно этэ. Буурҕаҕа эриллэн бэрт ыраах муора түгэҕиттэн көтөн кэлбит кырдьаҕас хотойдор сынньана олороллоругар маарынныыллара.

Кэлин Талланныын (бары итинник ааттыырбыт) Эллэйи, Николай Габышевы, Леонид Попову, Иван Гоголевы, Моисей Ефимовы о.д.а. кытта бииргэ түмсэн кэпсэтистэхтэринэ, Таллан Бүрэ Чаҕылҕаны, Арбитаны кытта доҕордоспута ахтыллара, кэпсэтии үксүн ол хайысханан барара.

Кырдьык, билигин санаан көрдөххө, биһиги кырдьаҕас көлүөнэ суруйааччыларбытыттан Эллэй, Николай Заболоцкай, Николай Габышев элбэҕи аахпыт, литература ханнык баҕарар айымньытын холкутук ырытар, сыаналыыр дьон этилэр. Оттон Таллан Бүрэ, Күн Дьирибинэ олус маарыннаһар дьылҕалаах да, майгылаах да дьон этилэр — кинилэр төһө да билбиттэрин иһин, таска таһаарбат идэлээхтэрэ. Киһиттэн ураты талааннаах дьон быһыытынан олус сайдыбыт литературнай вкустаах, интуициялаах этилэр.

Таллан Бүрэ элбэҕи аахпыт киһи этэ, кини Байрон, Гете, Майн Рид, Р.Киплинг, Лермонтов айымньыларын үчүгэйдик билэр буолан, үгүс хоһоонноругар ол улуу ырыаһыттар, сирдээҕи олоҕунан астыммматах, дьалхааннаах олохтоох романтиктар сүдү тыыннара биллэн ааһар. Холобур, Уолан Эрилик тапталлааҕа Айталы Куо этэр элэ-была тыла: «Андаҕайыым иэйиим долгунунан, кэхтэр кэмэ кэлиитинэн» диэн саҕаланар буоллаҕына, Лермонтов «Демоныгар» эмиэ итинник этиллэр: «Клянусь я первым днем творенья, клянусь его последним днем...».

Уолан Эрилик сир дьолун, олох көҥүлүн көрдөөһүнэ, бар дьон, саха дьолун иһин охсуһуута Лермонтов «Демонын» кытта алтыһар өрүттэрдээх. Халлаанныын хатаннык хабырыйсар улуу Демон эйэлэһимтиэтэ суох охсуһуутун күүрээнэ Уолан Эрилик туохха да бэриммэт, өһөс мөккүөрүгэр эмиэ баар курдук.

Баттыгастаах колониальнай политиканы тулуйбакка сахалар өрө туран хотторбуттара (1642) — историческай чахчы. Ити темаҕа Таллан Бүрэ саха поэттарыттан бастакынан суруйан элбэх ыарахаттары көрсүбүтэ.

«Уолан Эрилик» поэма сүрүн идейнай тосхоло үтүө дьулуурдаах биир бигэ санааҕа тиэрдэр: көҥүл иһин охсуһуу, төһө да кэлэр кэскил туһугар сырдык өрүттэрдээҕин иһин, охсуһуу аата охсуһуу — алдьатыыта, аймалҕана суох ааспат. Уолан Эрилик тапталлааҕын сүтэрэр, дьиэ-уот тэриммэккэ хаалар, кэлин уһугар киһилии быһыытын сүтэрэ сыһар:

Ол киһи эмэгэт курдук дуу,
Биитэр кэлгиэлээх баабырдыы,
Олорбутунан аһын кирэр...

Уолан Эрилик трагедиятын автор лирическэй төхтүрүйүүтүгэр өссө эбии күүһүрдэн этэр:

Ааспыт албын суолларын өйдүү
Арай мин аһына саныырым,
Кэлэйэ дуу, курутуйа дуу
Киниттэн мин санньыйарым.

Манна поэт таптыыр геройун кытта арахсар тыллары ыһыктар:

Ааҕааччыа, ол айылаах киһи
Айыыта суох суолун таайдым;
Ол идеальнайа суох үйэ
Идеальнай иччилиин хааллын!

Итинник төһө да киһилии киэбин сүтэриэр диэри «бар дьон дьылҕатын» иһин охсустар, Уолан Эрилик Байҕалга туһаайан син биир охсуһуу дьолун талар эбит:

«Эн мөссүөнүҥ, үйэлээх мөккүөргүн
Мин бэйэбэр илдьэ барыаҕым»...

Син биир Улуу Кудаҥса курдук, Уолан Эрилик бар дьонун иннигэр атаҕастабыла суох, эйэлээх, байылыат, доҕордуу олох туһугар охсуһууну бэйэтин тыыннаах буолуутун сүрүн ис хоһоонунан ааҕар, ол иһин поэт хаһан да уоскуйбат Байҕал модун уобараһын илэ бэйэтинэн көрдөрөн поэматын түмүктүүр:

Барыйар очуоска охсуллан
Барылыы, кыынньа тураахтыыр...

Таллан Бүрэ эдэр сааһыгар уол оҕо уйана-хатана биллэр хабыр киирсиилэригэр Булуҥ Сиикэй Талаҕар кыттыһан, охсуһуу үөрүүтүн, кыайыы килбиэнин билбитэ. Улахан поэттар өйдөрө-санаалара, эттэрэ-хааннара олох холоругар ытыллан, охсуһуу толоонугар эрчиллэн, үүнэн-үөскээн, сайдан тахсаллар. Таллан Бүрэ, бэйэтэ гражданскай сэрии кыттыылааҕа, кыра-хара норуот көҥүлүн иһин охсуспута. Ол эрээри манна сэрэхэдийии, саарбахтааһын баара очуоттон даҕаны Таллан Бүрэ дууһатын аалар эбит:

Ааспыт албын суоллары өйдүү
Арай мин аһына саныырым...

Саха суруйааччыларыттан гражданскай сэрии уотун ортотунан ааспыт Эрилик Эристиин, Степан Ефремов, Күн Дьирибинэ уонна Таллан Бүрэ буолаллар. Кинилэр араас таһымнаахтык уонна туспа туһунан жанрдарга кылаастар кырыктаах охсуһууларын көрдөрбүттэрэ. Мин санаабар, сэрии биир киһи дьылҕатыгар хайдах сабыдыаллыырын психологическай, сиэр-майгы, киһилии быһыы өттүнэн дириҥник өтөн Таллаң Бүрэ «Уолан Эрилиги» таһынан «Дьүкээбил биэс ырыата», «Ыыс Булгунньах ырыата» поэмаларыгар айбыта.

«Дьүкээбил биэс ырыатыгар» Дьааҥы тымныы халлаанын анныгар буолбут дьиҥнээх трагедия ойууланар. Поэма сүрүн геройдара И.Е.Колпашников — Таллан Бүрэ таайа. Булуҥ ревкомугар председателлиир ГПУ үлэһитэ Николай Соловьев. Кинилэр иккиэн хотугу омуктар бастакы съезтэрин делегаттара буолан Верхоянскайга тиийэллэр уонна суорума суолланаллар. Поэмаҕа Таллан Бүрэ балта Өрүүскэ кыыс 4 саастааҕар Хатыҥ-Арыы баайдарын уодаһыннаах өһүөннэриттэн өлөр. Итини таһынан поэма бүтүүтүгэр Таллан Бүрэ хос быһаарыытыгар «Быраатым уонна убайым Сталинград кыргыһыытыгар өлбүттэрэ» диэн тыллары киллэрбит. Көрөргүт курдук, саҥа олох охсуһуутугар Гражданскай сэриигэ таайа, балта өлөллөр, бэйэтэ сүүрбэччэ саастааҕар Булуҥ сэриитигэр кыттар, оттон Аҕа дойду Улуу сэриитигэр быраата уонна убайа Сталинград кыргыһыытыгар өлөллөр. Биир киһи дьылҕатыгар олус элбэх охсуу. Ол иһин даҕаны Таллан Бүрэ бары поэмаларыгар ыар ынчык сыналҕана, харданы эрэйбэт суланыы уонна санаа түһүүтүн энэлгэнэ мэлдьи баар. Ол поэт мөлтөөн биэриититтэн буолбакка, ааспыт кэм нүһэр дуораанннарын кырдьыгынан көрдөрүүгэ дьулуһуута буолар, кырдьык даҕаны, кини очуотооҕу партийнай цензураттан олох да толлубакка суобаһын кыланыытын толору биэрбитэ көстөр. Биллэн турар, ол бэйэтин айар үлэтигэр, партийнай репутациятыгар охсуулаах этэ...

«Дьүкээбил биэс ырыатыгар» хотугу норуоттарга саҥа былаас кырдьыгын кэпсии кэлбит делегаты үрүҥ офицердара тылын быһаллар.

Тыла суох кэрий уонна тыла суох тарҕат;
Тыла суох, эн бассабыыктары барҕат!

Итинник, сордооҥ-муҥнаан өлөрөллөр. Дьааҥы тымныы хаарын үрдүгэр, үрдүк хайалар тэллэхтэригэр сырдык идеялары тарҕатар үтүө аналлаах эдэркээн киһи өлөрүллүүтүн Таллан Бүрэ киһи өйүттэн сүппэт трагическай хартыына оҥорон суруйар.

Ол кыталык киһи охтон түспүтэ үһү,
Көмүс хотоҕойдорун аргыый кумалыы;
Онно кини маҥан хаарга сыппыта үһү,
Мифическэй хараҥа кубалыы.

Сахаҕа кыталык, куба — ытык көтөрдөр, кинилэри өлөрөр аньыы. Таллан Бүрэ норуот ол өйдөбүлүгэр тирэҕирэн, психологическай өттүнэн күүстээх саҥа киһи уобараһын айар, бар-дьон туһугар кэрэтик өлүү планетарнай таһымнаахтык бэриллэр. Маҥан хаарга мифическэй хараҥа кубалыы сытар герой дууһа кыланыытын, эдэр олох быстах өлүүгэ түбэһэр абаккатын толору биэрэр курдук. Маннык тыллары, утарыта турар кырааскалары (маҥан хаар — хара куба) охсуһуннаран бу баараҕай трагическай көстүүнү арай Таллан Бүрэ эрэ айар кыахтааҕа эбитэ буолуо, ол сэриигэ кыттыбыт, бэйэтэ көрбүт, хаана оонньообут киһи. Ити санаабытын бигэргэтэн биэрэрдии бэйэтин туһунан лирическэй киллэһигин да өйдөөн хаалыахпытын сөп:

Мин иһэрим ол дьон тибиигэ сүтэрэн,
Өрөгөйдөөх көҥүл суолларын солоон,
Кинилэр курдук ыар батталы утаран,
Охсуһууга олохпун хардата суох анаан.

Поэт ким да айбатах сүдү уобарастарын Хотугу байҕал — үҥэр таҥара оҥостубут символыгар туһаайан ыһыктар ыарахан тылларыгар эмиэ булабыт уонна поэма сүрүн санаатын, идеятын торумунан түмүк оҥоруохпутун сөп:

Оо, уонна эн долгунуҥ киһи курдук өлүөҕэ,
Өлөн иһэн саҥа долгуну төрөтүөҕэ.
Ол долгунтан саҥа долгуннар үөскүөхтэрэ —
Киһи да оннук диэн өйдөөхтөр этиэхтэрэ.

Саҥа долгуннар. Поэзияҕа, искусствоҕа эрэ буолабакка, обществоҕа эмиэ саҥа долгуннар, саҥа хамсааһыннар үөскүү-төрүү турдахтара... Философ, поэт айымньыларын ааҕан истэх аайы саҥаттан саҥа санаалар, саҥаттан саҥа долгуннар үөскүүллэр. Санаан да көрдөххө, Пушкин, Лермонтов Кавказ хайаларын ис номохторун дириҥник толкуйдааннар айар фантазиялара сайдыбыта, оттон нуучча поэзиятын үрүҥ көмүс үйэтин чаҕылхай талаана Николай Гумилев айан далыгар оҕустарааны Африкаҕа хаста да баран кэлбитэ.

Олоҕум эндирдээх суолугар Дьылҕа Хаан үтүө аргыстары, улуу дьоннору көрсүһүннэрбитэ. Эллэй, Күн Дьирибинэ, Степан Ефремов, Абаҕыыныскай, Сергей Васильев, Таллан Бүрэ... Кинилэртэн барыларыттан саҥата суох эрээри Таллан Бүрэ ордук судургу, мас хайдыбытын курдук көнө киһи этэ. Биирдэ Хатыҥ-Арыыга тиийэ сылдьан, Таллан Бүрэ — кырдьаҕас хотой көмүс оргулугар киирбитим, маннык буолуохтаах этэ диэх курдук дьиэтин-уотун, кэпсээҥҥэ киирбит кэргэнэ Маппатын, дьонун-сэргэтин, улаатан иһэр оҕолорун, сиэннэрин көрөн астыммытым, дуоһуйа сынньаммыт курдук санаммытым. Балачча тэйиччи турар аатырар Ыыс Булгунньаҕар оҕолорун кытта атынан тиийэн, күн үөһэ ойон турар кэмигэр киэҥ Энгсиэли тунаарар урсунун дуоһуйа көрбүппүт, Уолан Эрилик атын туйаҕын тыаһын иһиллиир курдук чуумпуран өр таалан олорбуппут. Элбэх санаа ситэ этиллибэтэҕэ, саха аптаах тылын таайтарыылаах дорҕоонун көмүс хомус тылынан дьүрүһүтэ туойар улуу ырыаһыт туохтан эрэ туттунар, уоһун өссө да ситэ өһүлэ илик курдуга. Ол өйдөнөр — Таллан Бүрэ поэзиятын билигин да ситэ ырыта, өйдүү иликпит. Дьиҥинэн, ис дууһатын киһиэхэ түбэһиэх арыйбат сүдү киһи, өлүөн үс сыл иннинэ суруйбут «Сулустарыгар» маннык тыллары мээнэ ыһыктыбатаҕа буолуо дии саныыбын:

Арай ылара да, биэрэрэ да суох,
Аан дойду умнубут уолана,
Күөх хонуу уҥуор күнү көрө,
Турарым соҕотох сөгнүк сулана.

Аан дойду умнубут уолана Таллан Бүрэ күүстээх, дириҥ уобарастаах поэзиятын тыл, литература специалистара үөрэтэ, сыаналыы туруохтара.

Кэлэр 1999 сыл үүнүүтүгэр Таллан Бүрэ төрөөбүтэ 90 сыла буолуоҕа. Ол кэрэ-бэлиэ күнү поэт айымньыларын толору хомуурунньугун таһааран саха ааҕааччытыгар тиэрдэр соругу туһааннаах тэрилтэлэр ылыналларын ис сүрэхпиттэн баҕарабын.

Таллан — ол аата улахан. Таллан поэт — Таллан Бүрэ.

Василий СИВЦЕВ.

Таллан Бүрэ   Софрон Данилов

* * *

САХА — ҮТҮӨ ҮГЭСТЭРДЭЭХ НОРУОТ

Икки үйэ кирбиитигэр үктэнэн туран санаалар

Кэнники кэмҥэ «Эҥсиэлигэ» саха норуотун үтүө үгэстэрин үөрэтэн, билэн салгыы сайыннарар наадатын туһунан үгүс автордар суруктара бэчээттэннэ. Мин ону салгыы дириҥэтэр, чуолкайдыыр санаам суох. Үгэстэртэн биирдэстэрэ киһиэхэ киһилии сыһыан, киһи киһиэхэ быраат, табаарыс, доҕор диэн буолар. Маны хардарыта өйөһүү, өйдөһүү, көмөлөһүү диэн чуолкайдаан биэриэххэ сөп.

Чахчы уустук, мэлдьэҕэ суох ыарахан олоххо тиийэн кэллибит. Бүгүҥҥүнү туораатыбыт. Сарсыҥҥыны хайыырбыт биллибэт. Ас-таҥас баар курдук. Арай сыана ыарахана киһи миигинньигин чаҕытар. Бэҕэһээ 50 солкуобайдаах табаар бүгүн 75-80 солкуобай, сарсын хас буолуо биллибэт. Эмпит сыаната, араас өҥөлөр иһин төлөбүрдэр үрдүү тураллар. Дьиэбэр телефоннааҕым иһин ыйга 82 солк. төлүөхтээхпин. Оттон бу былырыыҥҥы өйдөбүлүнэн 82 тыһыынча эбээт! Политическай өй-санаа, государственнай салалта эмиэ халбархайдар. Кырдьыкпын хайаан да булунуом диэн быһа этэр кыаллыбат.

Дьэ маннык кэмҥэ соҕотоҕун олорор, үлэлиир, үүнэр-сайдар улахаҥнык ыараата. Аттынааҕы ыалгын, бииргэ үлэлиир табаарыстаргын, аймах-билэ дьоҥҥун кытта ыкса сибээс, материальнай да, моральнай да өйөбүл бааллара наада буолла. Оттон биһиэхэ, сахаларга, итинник өй-санаа эппитигэр-хааммытыгар баара үөрдэр. Ыарахаҥҥа түбэспиттэргэ, кыһалҕаҕа ылларбыттарга билэр да, билбэт да дьонноро көмөҕө кэлэллэрин туһунан холобурдары күннэтэ көрөбүт. Маныаха харда, төлөбүр ким да көрдөөбөт.

Дьиэ кэргэҥҥэ саамай ыарахан түгэн — киһи өлүүтэ. Маннык кэмҥэ оҥоһуллубут өйөбүл туһунан махтал суруктары хаһыат нүөмэрин аайы ааҕыахха сөп. Бу сахаларга эрэ буолбатах, киһи аймахха барытыгар баар чахчы быһыылаах. Ол эрээри биһиэхэ ордук дириҥ, ордук маассабай. Хаһыат ахсынньы 22 күнүнээҕи нүөмэригэр «Ойуурдаах куобах охтубат эбит» диэн Никифоровтар ис сүрэхтэн тахсар истиҥ тыллаах суруктара да туоһу буолар. Ыарахан күннэргэ көмө кэҥии, сайда туруохтун!

Бу күннэргэ I Хомустаахха котельнай умайыытын да ылан көрүөҕүҥ. Улуус барыта, республика даҕаны көмөҕө туруннулар буолбаат. Куһаҕанын талан эттэххэ: бэйэлэрэ умайбыттар, бэйэлэрэ өрүһүннүннэр диэххэ эмиэ сөп ээ. Ким буруйдааҕый, оннук-маннык диэн мундуйдаспакка, бары саба түһэн, сүүһүнэн киһи дьылҕатын быыһыырга туруннулар. Былырыын Уус-Алдаҥҥа, Бүлүүгэ, Эдьигээҥҥэ тоҥууларга улуустар бары кыттыбыттарын өйдүүбүт. Онон маннык көмө норуот үтүө үгэһигэр кубулуйуо диэн эрэл үөскүүр.

Киһиэхэ өйөбүл, кыһамньы, көмө кээмэйэ улаханынан, суумата элбэҕинэн эрэ сыаналанар буолбатах. Саамай кылаабынай сыанабыла — суолтатыгар. Мин тус бэйэм кыраттан хомойор, олох дуона суохтан үөрэр майгылаахпын. Онтукам итэҕэһим эбитэ дуу, достоинствам эбитэ дуу, билбэппин. Кыра да көмөнү, өйөбүлү, сыанабылы өйдүү-саныы сылдьабын. Хомойуом иһин, арай миигиттэн туох да харда суох. Махталым — баһыыбам эрэ.

60 сыллааҕыта биһигиттэн чугас кимнээх эрэ эһэ өлөрбүттэр. Мин ийэбин, эдьиийбин кытта, үс буолан, биир алаас саҕатыгар буруо таһаарынан олорбуппут. Ол булчуттар миэхэ, 7 саастаах уол оҕоҕо, биир кырбас эһэ этэ ыыппыттар. Оччотооҕуга биһиги диэки дьахталларга эһэ этин сиэппэттэр. Ол абыычайы ийэлээх эдьиийим бэркэ билэллэрэ. Ол кырбас эт миэхэ, хаһан эрэ эр киһи буолуохтаах киһиэхэ, ананан кэлбитин сиэбиппин умнубаппын.

Ийэбэр — тулаайах ыалга диэн — кус, куобах, балык, идэһэлэриттэн эт кэһии аҕалалларын өйдүүбүн. Тыа байанайа биэрбититтэн ыалларбытын матарымыахха диэн өйүнэн-санаанан салайтарар буолуохтаахтар. Почта дьаамын дьиэтигэр олорор Новиков Ньукулай (Тоойо диэн оҕонньор) сөп-сөп килиэп (билиҥҥинэн 200-300 гр.), биир хоһуок тойуу саахар аҕалан күндүлүүрэ. Киниэхэ элбэҕиттэн буолбатах, күндүргэтэн амсатаары аҕаларын кэлин өйдүүбүн. Үлтүрүйэ сылдьар, курсуйбут, аһыы хара килиэп оччолорго минньигэһин эриэхсит!

Билигин мин ыалым Лонгин Мохначевскай урут боросуонак улаатыннаран идэһэлэнэрэ, балыкка, тыаҕа тайах булдугар сылдьара. Ол идэһэтиттэн эт быһа охсон, тыатын булдуттан өлүүлээн амсатар идэлээх. Мин хардам байанайыҥ уон оччону биэрдин диэн алгыс. Онон бүтэр. Бултан, идэһэттэн бэрсиһии — норуот абыычайа. Өссө төгүл бэлиэтиибин — дьыала кээмэйигэр буолбатах, суолтатыгар.

Кэнники икки сайын Виталий Васильевич Сыромятников миэхэ, даача диэн аатырар сайылыкпар олордохпуна, нэдиэлэҕэ 1-2 төгүл хаһыат таһан аахтарда. Радио, телевизор суох сирдэригэр балачча эргэрбит да сонуннаах хаһыат улахан наада. Онуоха эбии «Труд», «Комсомольская правда» курдук хаһыаттар сороҕор уончалыы страницалаахтар. Онон сайыны быһа мэлдьи хаһыаттаах курдукпун. Виталий сороҕор сайылыктан сылдьан үлэлиир. Анаан-минээн, көрдөһөн, хомуйсан хаһыат таскайдаабытын дьоһуннаах көмөнөн ааҕабын.

Олег Николаевич Егоров, Марат Курамшин массыыналаахтар. Күннэтэ сайылыкка тахсаллар. Мин дьиэ кэргэним онно таһаҕас буолабыт. Көрдөстүм да олордоллор. Сороҕор барсаҕыт дуо диэн бэйэлэрэ ыйыталаһаллар. Ол курдук сайыны быһа. Кэнникинэн, бэйэбит бэркиһээн, харчыта ылыҥ диэн көрөбүт. Ону ылбаттар. Биһиэхэ ити дьоһуннаах өйөбүл.

Ааспыт кыстыкка Михаил Ядрихинскай муус тиэйтэрбитин туһунан махтанан хаһыакка сурук таһаартарбытым. Ол ыалым быйыл эмиэ умнубатылар. Былырыын муус аҕалбыт уолум күһүн биһиэхэ кэлэ сырытта. — Муус ыла сылдьабын. Быйыл наадыйаҕыт дуо? — диэн буолла. Ыйыталаһан билбитим уолум аата Гоша эбит. Массыына табыллыбакка биир киэһэ хойут баҕайы аҕалбыта. Ыксаан, баһыыбалаабакка да хаалбытым. Олох суоҕунааҕар хойутаан да оҥоһуллубута син диэн өс хоһооно баар. Онон махталбын Гоша Ядрихинскайга дьэ тиэрдэбин.

Бэйэбэр сыһыаннаах холобурдары биллэ-көстө сатаан буолбатах, чахчы кырдьыктаахтарын мэктиэлиирим быһыытынан аҕынным. Үтүөлээхтэр өҥөлөөхтөр наҕараадаланаллар. Оттон мин наҕараадам махтал-баһыыба тылларым буоллуннар.

Икки дьыл кирбиитигэр үктэнэн тураммын саха норуотун абыычайдара, үтүө үгэстэрэ киһиттэн киһиэхэ, ыччаттан ыччакка бэриллэн кэҥии, тэнийэ, сайда турдуннар диибин. Өбүгэлэрбит уокка ас кута-кута алгыыр, тулалыыр эйгэлэригэр, дьонноругар-сэргэлэригэр үтүөнү баҕарар, кыһалҕаларыгар көмө көрдүүр буолаллара. Билигин, хаһыат, телевидение үйэтигэр, этэр, суруйар тылбыт алгыспыт буолуохтун.

Улууһум дьоно! 1999 сылга доруобай буолар туһугар тугу да харыстааман, үчүгэйдик үөрэниҥ, таһаарыылаахтык үлэлээҥ, дьоллоохтук олоруҥ.

Сурукпун Аппааныттан Татьяна, Анатолий Никифоровтар тылларынан түмүктүүм: «Барыгытыгар нөрүөн нөргүй буоллун, кырдьаҕас Эҥсиэли алдьархайы мэлдьэстин, күөгэйэ-наскыйа турдун!»

А. КСЕНОФОНТОВ,
РФ Журналистарын союһун чилиэнэ,
Нам улууһун Бочуоттаах гражданина,
тыыл ветерана.

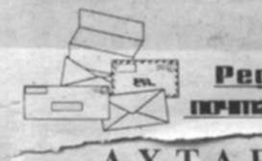

Редакция почтатыттан

АХТАРЫ ИЭСПИНЭН ААҔЫНАБЫН

Биһиги улууспутугар эмтиир пуун тэриллибитэ сүүс сылынан, дьон доруобуйатын туһугар түүннэри туруулаһан үлэлээбит үрүҥ халааттаах аанньалларбыт эҕэрдэлэммиттэрин ааттарыгар оройуон биир кытыы нэһилиэгэр Салбаҥҥа үлэлээбит Заровняева Варвараны (аҕатын аатын ким да билбэтэ) эбэн биэрэрбин иэспинэн ааҕынабын. Айыыбын кистээбэппин, ол саҕана кини хайа оройуонтан сылдьарын билбэт этим. Кэлин бу эмп үлэһиттэрин үбүлүөйүгэр түбэһиннэрэн ыйыталаһан билбитим бэйэбит оройуоммут кыыһа — Түбэ эбит.

Сокуоннайбын туола иликпинэ быһыылааҕа, сэбиргэхтээн көбдөҕүм иһэ тыыннаҕым ахсын ыалдьан ыгдаҥнас буолбуппар фельдшер Варвара бааҥка уурбутугар ыарыыбын супту таттаран ылан сарсыныгар холку баҕайытык тыынар буолбутум. Баҕар, ким эмэ эмиэ бэттэх кэлиэх буолан ордон билигиҥҥэ диэри чаабырҕаан хаһыакка суруйар ини диэхтэрэ. Суох, ончуннук буолбатах. Киһиэхэ икки хаачыстыба наада: специалист дьыалатын билэр уонна сүрэхтээх буоллаҕына дьон туһугар олорор уонна үлэлиир аналланар. Өскө ол кыыс дьаалатын билбэтэх (диагноһы) уонна бааҥка уурарыттан сүрэҕэлдьээбит буоллун, ол ыарыыттан ордуо суох этим.

1952с. армияҕа барарбар үлэлии хаалбыта. Үс сыл устата ийэ дойдубар иэспин төлөөн кэлиибэр, Уус-Алдан уолугар Харитоновка эргэ барбыт этэ. Онно тиийэн икки оҕоломмут сурахтааҕа. Ол дьон билигин сааһырбыт дьон ахсааныгар киирдэхтэрэ. Этэҥҥэ олордохххо бириэмэ түргэнник да элэҥнээн ааһар эбит. Миэхэ бааҥка ууран түбүгүрбүтүн күн бэҕэһээҥҥи курдук саныыбын.

Варвара Заровняева уһун үйэлэммэтэҕэ...

Махтал-баһыыба буолуохтун эмп-томп үлэһиттэригэр!

Николай КОКОРЕВ.
Салбаҥ уола.

ВОЗРОЖДЕННАЯ ШКОЛА

В ноябре прошлого года прошел долгожданный праздник-открытие нашей школы. В качестве исторической справки можно использовать строчки из монтажа 6 «а» класса, прочитанные на презентации:

Школа долго простояла
Постарела, обветшала
На повестке стал вопрос:
Нужен срочный, всесторонний
Долгосрочный капремонт.
Люди добрые решили
Надо школу возродить
И пошла кипеть работа
И одна у всех забота
Школу в должный вид вернуть.

И вот через семь лет, принарядившаяся и похорошевшая школа, учителя, ученики встретили с благодарностью своих гостей — тех, кто непосредственно принял участие в строительстве школы, ветеранов нашей школы, учителей, работавших в разное время и выпускников.

После праздника мы взяли интервью у наших учителей, гостей и учащихся. Судя по ответам, большое всего всем понравился концерт, фотосалон, зал отдыха, приветливые дежурные и компетентные гиды. Во время праздника везде царил микроклимат доброжелательности, энтузиазма, который не сохраняется до сих пор.

Как здорово учиться в новой школе!

Т. ЗАМЯТИНА.
Пресс-центр НСШ № 2.

КҮН ААЙЫ УГААРДЫЫБЫН

Пенсияҕа олорор учууталбын. 30-тан тахса сыл учууталлаан, ардыгар директордаан да, завучтаан да сылдьыбытым. Үйэлээх сааспар үҥсэргии иликпин. Бэйэм олоххо активнай позициялаах киһибин.

Биһиги көлүөнэ учууталлар ыччаты, эдэр дьону үтүө быһыыга-майгыга, кэрэҕэ тардыстарга, дьон туһугар кыһанарга, үлэлииргэ үөрэтэрбит. Ол олоххо сүрүн сорукпут этэ. Оттон билигин ким хайдах сатыырынан олорор: сорох байар, үгүстэр дьадайаллар.

Кэлин кэмҥэ олох ыараан иһэр, сыана үрдүүр. Биһиги, кырдьаҕастар коммунальнай өҥөнөн туһаныыбыт аччаатар аччаан, мэлийэн иһэр. Урут уокка оттор маска кыһаммат буоларым. Оттон билигин урукку көрүллэр өҥөҥ аҥарын ылыахтааҕыҥ, ол да кыайтарбат. Урут 18 куб.м. маһы биэрэр этилэрэ, билигин 9 куб.м. инчэҕэй мас да киирэрэ баҕалаах буолла.

Олорор дьиэм олус эргэ. 1941 сыллаахха маҥнайгы кылааска үөрэнэрбэр бу дьиэ баара. Быйыл ахсынньы 1 күнүгэр диэри километр кэриҥэ сиртэн мас ичигэстээн, салаасканан соһон, сүгэнэн мастаан кэллим. Ыксаан көтүллүбүт эргэ дьиэлэр кыраасkалаах муосталарын эрбэттэрэн отто сылдьабын. Кырааскалаах мас умайарыгар сүрдээх ыарахан угарнай гаһы таһаарар эбит. Ол иһин да куруук төбөм ыалдьар, сүрэҕим хамсыыр буолла.

Туһаныахтаах чэпчэтиибититтэн эрэйэ суох хаһан туһанар буолабыт? Маныаха ким чопчу эппиэти биэрэр.

Иван СИВЦЕВ, Хатырык.

Учуутал — уус чулуута

СҮРЭХ ТӨЛӨНӨ

Мария оҕо сааһа Бөтүҥ Шмидигэр ааспыта. Кини кыратыттан айылҕаны олус сөбүлүүрэ. Ол да иһин буолуо география учуутала буолуон баҕарара. Баҕа санаатын толорон 1962 сыллаахха СГУ биолого-географическай факультетыгар үөрэнэ киирбитэ. Студенныыр сылларыгар факультет олоҕор активнайдык кыттар этэ. Кини хайыыһарга, чэпчэки атлетикаҕа бастыҥ көрдөрүүлэммитэ. Үөрэнэр сыллара олус түргэнник элэҥнээн ааспыттара.

1967с. кини үөрэҕин бүтэрэн Дьокуускай куорат 29 №-дээх оскуолатыгар таптыыр идэтинэн география учууталынан үлэтин саҕалаабыта. Саха сирин айылҕатын киэҥник билээри Мария Андреевна ыраах Абый оройуонугар үлэлии тиийбитэ. Хоту сир хатыламмат кэрэтин олус сөбүлээн алта сыл устата үлэлээбитэ.

1974 сылтан төрөөбүт оройуонугар кэлэн, Түбэ аҕыс кылаастаах оскуолатыгар учууталлыырын салҕаабыта. Эһиилги сылыттан кини туризм куруһуогун активнайдык үлэлэтэн барбыта. Ол да иһин үөрэнээччилэр улуустааҕы турслекка көтүппэккэ кыттыбыттара уонна бириистээх миэстэлэри ылаттыыр этилэр. Онтон үөрэппит оҕолоро Атласова Саргы, Новиков Ваня, Дьяконов Коля уо.д.а. туризмынан олус сөбүлээн дьарыктаммыттара.

Экология предметин үөрэтэрин быһыытынан оҕолору айылҕаны таптыырга, харыстыырга угуйара. Бу предмети олохтоох матырыйаалларга олоҕуран үөрэтэр. «Тулалыыр эйгэни харыстааһын төрдө» дакылаата «Эҥсиэли» хаһыакка бэчээттэммитэ.

Үлэлиир сылларын үгүс өттүгэр кылаас салайааччытынан үлэлээн кэллэ. «Норуот педагогикатыгар тирэҕирэн оҕону дьиэ кэргэҥҥэ иитии» диэн темаҕа кылааһын төрөппүттэригэр конференция ыыта сылдьар.

1995 сыллаахха улууска «Бастыҥ кылаас салайааччыта» конкурска кыттыбыта уонна «Дьулуурдаах кылаас салайааччыта» диэн ааты ылбыта. Өр сылларга оскуолаҕа эстетическэй циклы салайан кэллэ. Педагогическай ааҕыыларга элбэхтик кыттыбыта.

Мария Андреевна олоҕун аргыһа Петр Иванович идэтинэн биолог. Түбэ орто оскуолатыгар учууталлыыр. Улахан кыыстара Катя Иркутскайдааҕы политехническай институту бүтэрэн, Саха сиринээҕи хайа институтугар үлэлии сылдьар, Францияҕа идэтин үрдэтэн кэллэ, быйыл аспирантураны бүтэрдэ. Орто кыыстара Аля СГУ юридическай факультетын бүтэрэн, Намҥа юрист-консультанынан үлэлии сылдьар. Кыра кыыстара Муся Хабаровскайга Илиҥҥи коммерческай университекка үөрэнэр.

М.А. Гуляева сыралаах үлэтин иһин элбэх Бочуотунай грамотанан наҕараадаламмыта. Кини бастыҥ общественница, ол курдук 37 сыл оскуолаҕа үлэлээбитин устатыгар оскуола общественнай үлэтигэр актыыбынайдык кыттар уонна бастыҥ пропагандист быһыытынан улуус Бочуотун Дуоскатыгар тахсыбыта да ону туоһулуур. Быйыл Мария Андреевна Гуляеваҕа, сүрэҕин төлөнүн оҕону, ыччаты иитиигэ анаабыт учууталга, «Республика үөрэҕин туйгунун» аата иҥэрилиннэ. Бу биһиги оскуолаҕа соҕотох норуот үөрэҕириитин туйгуна. Мария Андреевнаны ис сүрэхпититтэн итиитик-истиҥник эҕэрдэлиибит, үлэтигэр өссө үрдүк ситиһиилэри, олоҕор дьолу-соргуну баҕарабыт.

Н. КАРАМЗИН,
Түбэ орто оскуолатын профкомун председателэ.

Бэчээттэммиккэ эргиллэн

БАҺААҔЫРДЫЫ ДУУ ДИИ САНААТЫМ

«Эҥсиэли» мин сөбүлээн суруттарар хаһыатым ахсынньы 24 күнүнээҕи нүөмэригэр «Кыһыл тылынан кыырыы, ууна сылдьан салайыы» диэн критическэй матырыйаал бэчээттэммитэ. Маны олус хомойо аахтым, үлэлии сылдьар киһини баһааҕырдыы дуу дии санаатым. Ол иһин бу редакцияҕа суруйарга сананным.

Билигин хайа да кэмтэн ыарахан кэм кэлэн турар. Мин Д.П. Федоровы кытта оруобуна баһылык буолан олорор кэмигэр бииргэ алтыс сылын Искра учаастагар үлэлэһэн кэлбит киһи буолабын. Кини ырыынак тымныы тыыныын этинэн-хаанынан көрсөн иһэр салайааччы буолар. Үлэлиир кэмигэр Искра учаастагар биир хампарыйбыт УАЗ массыына көрүллүбүтэ. Бу массыына эрэй бөҕөнөн, алдьана-алдьана оҥоһуллан икки сыл сүүрдэ сатаабыттара. Билигин элбэх оҥоһууну, үбү-харчыны көрдүүр. Ону толуйуохха диэтэххэ саҥа массыына сыаната тахсар. Онон үп-харчы суоҕунан сүүрбэккэ турдаҕа.

Д.П. Федоров хонтуора дьиэтигэр биир хоһу ылан алтыс сылын олорор. Нэһилиэк баһылыгын баһыытынан Намҥа киирэн быһаарсара, мунньахтарга сылдьара кэмнээх буолуо дуо? Уонна үлэ кэмигэр үксүн Искраҕа олорон үлэлиир. Субуотаҕа, өрөбүлгэ дьиэлээх-уоттаах киһи тоҕо киирбэт буолуой?

Саҥа оскуола үлэҕэ киириитигэр элбэхтик эрэйи көрсүбүтэ. Тоҥуу, алдьаныы, ону чөлүгэр түһэриигэ түүннэри-күнүстэри сүүрбүтэ-көппүтэ. Күһүн кэллэ да аан бастаан эргэ да буоллар уу мотуордарын өрөмүөннэтэн улуус хайа да оскуолатыттан эрдэ оһоҕун отуннарар салайааччы. Соҕотох ийэлэргэ өрөбүлү өрөбүл диэбэккэ муус ылсан, тиэйэн абыраталыыр. Бэйэтигэр техниката суох да буоллар трактордаах дьону көрдөһөн, онно солярка биэрэн, тиэйтэрэн олорор. Хайа да киһи кыһалҕатын бииргэ үллэстэр, ону туоратарга үлэлэһэр салайааччынан буолар.

Күһүн Замятиннар оҕолоро учууталлыы тахсаллар диэбиттэригэр биир уопсай дьиэни биэрбитэ. Ол дьиэ, кырдьык, түннүгэ алдьаммыт, оһоҕун билиитэ суох этэ. Ону чөлүгэр түһэрэргэ Дмитрий Порфирьевич сүүрбүтэ. Аллараттан түннүк тааһа таһааран, билиитэ биэрэн оҥостоллоругар көмөлөспүтэ.

Мин билигин УАЗ массыыналаах Д.П. Федоров үлэһитинэн ылан үлэлии сылдьабын. Бензин баар буоллун, суох буоллун нэһилиэнньэ харчыта суох наадатыгар тиэллэн олорор. Сарсыарда Намҥа киирэбин, 2 чаас кэнниттэн улуус дьаһалтатыгар киирбит дьонум наадаларын сиппиттэрин кэннэ Искраҕа төннөбүн. Бэйэм таарыччы остолобуойга үүт туттарабын, кыһыҥҥы кэмҥэ үксүн дьон, бэйэбит дьаһалтабыт наадатыгар сылдьабын. Водовоз массыынанан эмиэ котельнайга уу баһабын. Манна барытыгар 30-20 кг. бензин көрүллэр. Ол да сорох кэмҥэ суох буолар. Ону ол диэбэккэ бэйэм заправкалананан үлэлиирим курдук таһабын. Бэс ыйыттан бензин суох буолан Д.П. Федоров трактордаах дьону көрдөһөн Парников Д.Д. цистернатын уларсан уу бастарбыта, окко киириэххэ диэри. Оттооһун кэмигэр уу баһыытыгар элбэх эрэйи көрсүбүппүт. Ол барыта үп-харчы, бензин суоҕуттан уонна баар да водовоз уу баспатыттан, «кыһыл тылынан кыырыыттан» буолбакка, таһаарыллыбыта.

Искраҕа чесотка тура сылдьыбыта мэлдьэх буолбатах. Ол да Хатастан кэлбит оҕолор аҕалбыттар этэ. Бааһынньык үлэлии сылдьыбыта да, биһиэхэ эппиэттиир кыаҕа суоҕунан сабыллыбыта. Ол иһин Д.П. Федоров нэһилиэнньэҕэ биирдиилээн дьон бааһынньык тутталларыгар сүбэлээбитэ. Маны бастакынан Парников Д.Д. саҕалаабыта. Ону батыһан икки ыал эбии тутунна. Онон итиннэ хамсааһын баран эрэр. Кулууп үлэтин сөргүтүүнү баһылык туруорсубута ыраатта да, саатар музыкальнай инструменынан да көмөлөһө иликтэр. Ол да буоллар билигин Владимир Пятыкин директорынан үлэлии сылдьар. Маҕаһыын үп-харчы суоҕунан кыһыҥҥы өттүгэр сабыллар. Ол оннугар дьиэлэригэр ларек үлэлиир. Билигин мас кэртэрэн, учууталларга, кыамматтарга тиэйтэрэ сылдьар. Бу дуо, дьон туһугар «кыһаллыбат», «кыһыл тылынан кыыра сылдьар» салайааччы түбүгэ? Онон бу кыра бөһүөлэккэ бары үлэҕэ-хамнаска көмөлөсүһэн, иллээхтик олоруохха баар этэ диэн санаанан түмүктүүбүн.

Иннокентий РОЖИН.
Искра олохтооҕо.

Спорт—дьулуур, спорт—тулуур

ТҮПТЭЛЭС ТЫМНЫЫНЫ ТҮӨСТЭРИНЭН ТЫЫРАН

Саха сиригэр спортивнай хамсааһын олохтоммута 75 сылыгар аналлаах республикаҕа бастакы кыһыҥҥы сүүрүү буолан ааста. Залог күөлүн тула 50 быһыйдар күрэхтэһиигэ бастыыр иһин илин-кэлин түһүстүлэр. Манна Хаҥаластан, Мэҥэ-Хаҥаластан, Чурапчыттан, Сунтаартан, Намтан уонна Якутскай куораттан сүүрүүнү таптааччылар чулуу спортсменнар күрэс былдьастылар.

«Дьулуур» сүүрүүнү таптааччылар кулууптарын салайааччыта А.Г. Тыллар Саха сиригэр 75 сыллаах спортивнай хамсааһын туһунан күрэхтэһиилэргэ билиһиннэрдэ. Ити кэнниттэн дьахталлар 5 км., эр дьоннор 10 км. сүүрүүлэрэ саҕаланар.

17-39 саастаахтарга Артур Феофанов 35 мүн. 15 сөк. кэлэн бастакы миэстэни ылла, былырыыҥҥы рекордугар 30 сөк. тиийбэтэ. Биһиги биир дойдулаахпыт Роман Колесов 10 км. сири 35 мүн. 37 сөк. кэлэн иккис буолла. 40-49 саастаахтарга бастакы миэстэни Рейман Туга, иккиһи Семен Дедюкин ылаллар. Бу строкалар автордара 43 мүн. 32 сөк. көрдөрөн төрдүс бирииистээх миэстэҕэ таҕыста.

50-59 саастаахтарга Георгий Родионов бастакы, Афанасий Илларионов иккис миэстэни ылаллар. Бу бөлөххө Модут сүүрүгэ Ион Васильев 42 мүн. 20 сөк. кэлэн эмиэ төрдүс миэстэҕэ тигистэ. 60-65 саастаахтарга Роберт Егоров бастаата, Михаил Соловьев иккис буолла. 66-72 саастаахтарга бастакы миэстэни Березкин, иккиһи Никон Ермолаев ыллылар. Семен Никитич Тимофеев биһиги улууспут чиэһин көмүскээн сүүрдэ уонна бэйэтин кыаҕын толору туһаммытын хайгыахха сөп.

Кыайыылаахтарга өйдөбүнньүк бэлэхтэри, мэтээллэри уонна грамоталары туттарыы буолла.

Кыһыҥҥы сүүрүүгэ үксэ кырдьаҕастар түптэлэс тымныыны түөстэринэн тыыран, туманнаах, хойуу, сөрүүн салгыны ыймахтыы тыынан сүүрэр суолга тахсыбыттара кими барытын сөхтөрөр. Бу түгэн сааһырбыттар бэйэлэрэ доруобуйаларын харыстаан, эт-хаан, өй-санаа өттүнэн сибиэһэй салгыҥҥа сайа оҕустаран кыһыннары сүүрэллэрин өссө төгүл [illegible] этэн туран тымныыттан чаҕыйбакка сибиэһэй салгыҥҥа үгүстүк сылдьыҥ, элбэхтик хамсаныҥ, доруобуйаҕытын тупсарыныҥ диэн этиэҕи баҕарыллар.

Петр НАУМОВ,
спорт ветерана, II гр. инбэлиит

М. ПОРЯДИН БИРИИҺИГЭР

Ахсынньы 26-27 күннэригэр Нам селотугар спорт маастара Михаил Порядин кэриэһигэр көҥүл тустууга оҕолорго республиканскай турнир буолан ааста. Манна кыттыыны ыллылар Уус-Алдантан Тумул, Суотту, Дьокуускайтан «Иппон», «Албан» кулууптар, 33 №-дээх оскуола, Жатайтан, Хаҥаластан, Хатастан, Чурапчыттан уонна Нам улууһуттан уопсайа 2145 эдэр бөҕөс күрэс былдьаста.

Бу күрэхтэһиини тэрийэн ыыттылар: Михаил Порядин табаарыстара, тустууну таптааччылар уонна спортивнай оскуола тренердэрэ. Турнир үрдүк тэрээһиннээхтик барда уонна көрөөччүлэр, ыалдьыттар биһирэбиллэрин ылла.

Икки күннээх эрийсиилээх киирсии кэнниттэн ыйааһыннарынан бастакы миэстэни ыллылар: Дьокуускайтан Басманов Петя, Мухин Сергей, Соколов Илья, Валеев Дима, Уус-Алдантан Новиков Женя, Семенов Семен, Прокопьев Жора, Ксенофонтов Пана, Чурапчыттан Флегонтов Вова, Беляев Владик, Нам улууһуттан Данилов Слава, Эверстов Слава, Васильев Кирилл, Иванов Сережа, Игнатьев Сеня, Шадрин Юра, Сандулин Ника, Белоусов Игнат, Слепцов Ганя, Соломонов Устин. Турнир бастыҥ бөҕөһүнэн Намтан Федя Винокуров буолла уонна телевизорынан наҕараадаланна. «Кыайыыга дьулуурун иһин» бирииис хаһаайынынан Дьокуускайтан Петр Басманов буолла, элбэх ыраас кыайыытын иһин бирииһи Хатырыктан Семен Игнатьев ылла. «Үчүгэй техникатын иһин» бирииис Чурапчыттан Вова Флегонтовка тигистэ. «Үчүгэй быраҕыытын иһин» бирииһи Уус-Алдантан Пана Ксенофонтов ылла.

Күрэхтэһии кыайыылаахтарыгар тохсунньу 7-10 күнүгэр буолар республика «Динамо» обществотын күрэхтэһиитигэр үрдүк ситиһиилэри баҕарыаххайыҥ!

Б. ЕГОРОВ,
Россия уонна Саха республикатын үтүөлээх тренерэ, күрэхтэһии кылаабынай судьуйата.

ИДЬУО ИҺИТИННЭРЭР

Аасыт 1998 сыл ахсынньы 21-тэн 27-гэр диэри улууска маннык быһылааннар бэлиэтэннилэр. Аппааныттан иһитиннэрбиттэринэн ахсынньы 8-10 күннэрин эргин Улахан Эбэҕэ биллибэт дьон икки сылгыны өлөрбүттэр. Манна милиция үлэһиттэринэн Хамаҕатта олохтоохторо Бурнашев Михаил Афанасьевич, Бурнашев Николай Николаевич, Кобяков Андрей Андреевич уорбаланан тутулуннулар. Холуобунай дьыала көбүтүллүннэ.

Ахсынньы 23 күнүн түүнүгэр Партизаҥҥа биллибэт дьон ыал сүөһүтүн уоран таһааран хотонтон 400 м. сиргэ илдьэн өлөрбүттэр. Милиция үлэһиттэринэн I Хомустаах олохтоохторо Николаев Юрий Иванович, Григорьев Семен Михайлович, Жирков Матвей Семенович уонна Үөдэйгэ олорор Дьячковскай Ньургун Петрович, Готовцев Семен Александрович уорбаланан тутулуннулар.

Аасыт сыл бүтэһик күннэригэр дьиэттэн уоруулар, уулуссаҕа биллибэт дьоннортон туох да төрүөтэ суох кырбаммыттар, нуорка бэргэһэлэрин, хары чаһыларын, шампанскайдарын халаппыттарын туһунан улуус олохтоохторуттан тыллабырдар киирдэ.

Ахсынньы ортотугар Хамаҕаттаҕа ыал кыладыапкатыттан ынах этин икки миэстэтин уоруута уорбаланан бу бөһүөлэк олохтооҕо гр. Москвитин Сергей Романович ирдэбилгэ сылдьар. Эмиэ ити кэмҥэ Аппааҥҥа биллибэт дьон кыладыапка күлүүһүн алдьатан биир миэстэ сылгы этин, 1 куул сүөһү иһин, 5 кг. сибиинньэ этин уорууларыгар уорбаланан гр. Сивцев Роман Романович тутулунна.

Ити нэдиэлэ түмүгүнэн 13 киһи күлүгээннээн, 31 киһи арыгылаан түбэстэ, 61 киһи суол быраабылатын кэстэ.

1998 с. ахсынньы 28 к. 1999 с. тохсунньу 4 к. диэри быһылааннартан

«Сүһал көмөҕө», киин балыыһа хирургическай отделениетыгар сыл бүтүүтэ ыарахан [illegible] буоллулар. Ахсынньы 30 күнүгэр түүн 2 чааска 27 саастаах Перетолчин А., 20 саастаах Четвертаков А., 12 саастаах Нелюбин В. кырбаммыттарын туһунан «сүһал көмөттөн» биллэрбиттэр.

Өттөн сарсыарда 8 чааска «сүһал көмөҕө» бары билэр, бары ытыктыыр Степан Гаврильевич Кириллиммытын кырбаабыттарын туһунан тыллабыр киирбит. Ир суолунан ирдэбил ыытыллыбытын түмүгэр Афанасий, Павел Сивцевтэр, Петр Колесов (1974-75 сс. төрөөхтөр) тутулуннулар.

Ити күн күрүлүүр күнүс Аппааныттан Петров уонна Сивцев диэн түөрт уончалаах дьон кырбаммыттарын туһунан биллэрбиттэрэ. Бэрэбиэркэ түмүгэр Сивцев Евгений Михайлович диэн Аппааҥҥа олохтоох 18 саастаах уол тутулунна.

Эргэ дьылбыт түмүктэнэр күнүгэр— 31 чыыһылаҕа —Фрунзе бөһүөлэгиттэн Евстафьев диэн киһи кырбаммытын тыллаабыттара. Бэрэбиэркэ түмүгэр Фрунзе олохтооҕо Слепцов Е.Ф. тутулунна.

Саҥа 1999 сылбыт тохсунньу 1 күнүгэр түүн 3 ч. 10 мүнүүтэҕэ киин балыыһа хирургическай отделениетыгар сүрэҕин аттыгар быһаҕынан анньыллан сокуоннай сааһын ситэ илик М. Иванов киирбитэ биллэриллибитэ. Бэрэбиэркэ түмүгэр Г. Кобяков тутулунна.

Тохсунньу 2 күнүгэр 15 ч. 57 м. 1950 с. төрүөх Ядрихинскай Е.И. кырбанан балыыһаҕа киирбитин туһунан биллэрбиттэрэ. Бэрэбиэркэ ыытыллар.

Күлүгээннээн 17, итириктээн 19 киһи милиция отделениетыгар аҕалыллыннылар.

ИҺИРЭХ ТЫЛЛАР

Күндү ийэбитин, эбэбитин ПРАСКОВЬЯ КИРСАНОВНА, аҕабытын, эһэбитин ВЛАДИМИР ЕГОРОВИЧ ЛУКИННАРЫ юбилейгытынан эҕэрдэлиибит! Баҕарабыт эһиэхэ үлэҕитигэр ситиһиилэри, доруобуйаны, дьолу-соргуну. Өссө да биһиэхэ күүс-көмө буола сылдьаргытыгар.

Оҕолоргут Мила, Рома, Павел, сиэннэргит Костик, Володя.

Күн күбэй ийэбитин, эйэҕэс эбэбитин, хос эбэбитин ШЕСТАКОВА ДОМНА РОМАНОВНАНЫ 70 сааскын туолбуккунан итиитик-истиҥник эҕэрдэлиибит! Биһиги туспутугар ахсааабат кыһамньыҥ, үтүө сүбэҥ иһин барҕа махталбытын тиэрдэбит!

Билиҥҥи курдук чэбдик сылдьан 80 сааскын бэлиэтииргэр, оҕолоруҥ, сиэннэриҥ этэҥҥэ сылдьан, үлэни, үөрэҕи кыайан дьолгун толордуннар, үйэҕин уһаттыннар!

ПЕНСИОНЕРДАР ИСТИИЛЭРИГЭР

1999 сылтан пенсия суотугар бородуукта табаардарын 1998 сыл атырдьах ыйын иннинээҕи сыананан биэриини саҕалыырбытынан сибээстэн улуус бары пенсиялаахтарыттан сайабылыанньа күүтэбит.

Билсиһэр телефон:
21-2-07
21-6-99
22-1-97

Пенсионнай сулууспа управлениета.

Бииргэ үлэлээбит коллегабыт, үөрэппит учууталбыт, убаастыыр дьүөгэбит

ТОМСКАЯ
Розалия Семеновна

өлбүтүгэр аймахтарыгар, чугас дьонугар дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.

Таастаах оскуолатын коллектива

Күндү дьүөгэбит, табаарыспыт

АРТЕМЬЕВА
Дария Матвеевна

эдэр сааһыгар соһумардык ыалдьан өлбүтүнэн дьонугар, аймахтарыгар дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.

II Хомустаахтан, Намтан дьүөгэлэрэ, табаарыстара.

II Хомустаахха олорор убайдарыгар, эдьиийигэр Марусяҕа балтылара

АРТЕМЬЕВА
Дария Матвеевна

эдэр сааһыгар өлбүтүгэр дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.

Лыткиннар,
Мартынова А.П.

Бииргэ үөрэммит табаарыспыт, дьүөгэбит

АРТЕМЬЕВА
Дария Матвеевна

ахсынньы 25 күнүгэр биһиги кэккэбититтэн соһуччу ыалдьан туораабытынан бииргэ төрөөбүттэригэр, аймахтарыгар уонна чугас дьонугар дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.

Бииргэ үөрэммит оҕолоро.

РЕДАКТОР — В.Г. КАСЬЯНОВ
тел. 21-3-32
ОТДЕЛЛАР: информация, сурук, төрүт культура — **21496**; иллюстрация уонна реклама (секретариат) — **21640**;
бухгалтерия — **21332**;
факс — **21332**; **"НАМ" ТРК** — **21632**;
редакционнай издательскай система — **21141**

Сурукка ааккытын-суолгутун, үлэҕитин, дьиэҕит аадырыһын чопчу ыйыҥ.
Автор этэрэ мэлдьи хаһыат санаатынан биир буолбат.

Учредителлэр: Нам улууһун дьаһалтата, "Сахаполиграфиздат" национальнай компания.
СР бэчээт уонна маассабай информация көҥүлүн көмүскүүр региональнай инспекциятыгар регистрацияламмыт нүөмэрэ — Я 0085.

"ЭҤСИЭЛИ" - Нам улууһун хаһыата.
678040, Саха Республиката, Нам с., Октябрьскай уул. 1.

Талылынна уонна таҥылынна "Эҥсиэли" хаһыат редакционнай-издательскай систематыгар.
Хаһыат Дьокуускайга "Сахаполиграфиздат" НИПК бэчээттэннэ, Орджоникидзе уул. 38.
Формата А3. Кээмэйэ 1,0 бэчээт. лиис.
Индексэ — 54889. Тираһа — 2526
Бэчээккэ илии баттанна -12:00 ч, 5.01.99с.
Сакааһын №-рэ —1